

Ольга ЛУКОВСЬКА,
кандидат мистецтвознавства,
Львівський Палац мистецтв,
м. Львів, Україна

ПАРАДИГМА ЕМОЦІЙНОЇ ОБРАЗОТВОРЧОСТІ АНТОНА КОВАЧА

Луковська О. І. Парадигма емоційної образотворчості Антона Ковача. У статті досліджується творчість відомого закарпатського живописця, викладача Закарпатської академії мистецтв, заслуженого художника України А. Ковача. Аналізуються провідні тенденції творчості митця, який зробив значний внесок у розвиток закарпатської школи живопису другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Досліджується вплив різних європейських художніх шкіл на становлення творчої особистості А. Ковача, вивчається його індивідуальна мистецька стилістика, аналізується образно-пластична мова малярських творів, їх жанрово-тематичне спрямування, колористичні та композиційні авторські прийоми і пошуки засобів виразності.

Ключові слова: художник, живопис, образотворчість, художні особливості.

Луковская О. И. Парадигма эмоциональной изобразительности Антона Ковача. В статье исследуется творчество известного закарпатского художника, преподавателя Закарпатской академии искусств, заслуженного художника Украины А. Ковача. Анализируются основные тенденции творчества художника, который внес значительный вклад в развитие закарпатской школы живописи второй половины ХХ – начала ХХІ века. Исследуется влияние различных европейских художественных школ на становление личности А. Ковача, изучается его индивидуальная художественная стилистика, анализируется образно-пластический язык произведений, их жанрово-тематическое направление, колористические и композиционные авторские приемы и поиски средств выразительности.

Ключевые слова: художник, живопись, изобразительность, художественные особенности.

Lukovska O. Paradigm of emotional paintings of Anton Kovach. Recently there is a growing interest in Transcarpathian painting of the second half of 20th – the beginning of 21st century. The main goal of this research was to study the art work of famous Transcarpathian painter, teacher at the Uzhgorod Academy of Art and honoured Ukrainian artist A. Kovach. We use historical method, essentially reviewing the material within certain time periods in order to track the evolution of artistic and imaginative means. The results shed light on the influence of different European art schools on the artistic individuality of A. Kovach and on his unique style. We discuss his coloristic and compositional techniques and imaginative-plastic language of his works of art.

Key words: painter, painting, imagination, artistic peculiarities.

Постановка проблеми. У контексті розвитку українського образотворчого мистецтва помітним явищем постає закарпатська художня школа з колоритними творами та самобутнім регіональним мистецьким характером, що поєднує риси європейської та місцевої народної культури. Дослідження цього явища неможливе без вивчення творчих персоналій, які впливають на його еволюцію.

Серед яскравих представників закарпатської малярської школи вирізняється постать Антона Ковача – відомого живописця, викладача Закарпатської академії мистецтв, заслуженого художника України. Аналіз творчості А. Ковача дозволяє охарактеризувати шляхи розвитку сучасного живопису Закарпаття, що є важливо в осмисленні загальної картини вітчизняного образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Під час написання статті було використано значну кількість літературних джерел. Насамперед, увагу було зосереджено на наукових працях, що висвітлюють інформацію про відомих закарпатських художників, а також характеризують напрямки і тенденції, що мали місце в художньому житті краю [2; 4; 7-8; 10]. У контексті досліджуваних проблем опрацьовано статті в періодичних виданнях, каталоги збірних та персональних виставок А. Ковача [3; 5; 9]. Ці та інші джерела розкривають певні аспекти творчої діяльності автора та є важливим інформативним ґрунтом для дослідження. Аналіз опублікованих праць дозволяє зробити висновок про недостатнє дослідження творчості А. Ковача, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета статті – дослідити мистецький доробок яскравого представника закарпатської живописної школи, заслуженого художника України А. Ковача, проаналізувати особливості творчої манери автора, розглянути пошуки образно-пластичної мови малярських творів, простежити своєрідність засобів виразності живописної палітри.

Виклад основного матеріалу. Мистецький світ Антона Ковача є складним і багатоаспектним явищем з оригінальною системою духовних цінностей, творчих ідей та концептів. Прикметною рисою його картин є впізнаваність, що свідчить про щедre природне обдарування й сформовану мистецьку стилістику: художник творить естетичний світ з виразною індивідуальною образно-пластичною мовою.

Феномен творчості А. Ковача – це сукупність багатьох аспектів, які, в той чи інший спосіб, вплинули на формування його особистості.

Досліджуючи першопричини розвитку мистецького потенціалу автора, бачимо, що його творчі пошуки зазнали впливу різних європейських художніх шкіл. Основи живописного мистецтва Антон освоїв в Ужгородському училищі декоративно-прикладного мистецтва. Потужна когорта художників закарпатської школи малярства, зокрема, творчість Ф. Манайла, А. Коцки, Й. Бокшая, А. Ерделі та інших, залишила помітний слід у професійному дозріванні автора. Фундаментальна основа, вектор розвитку живописного мистецтва Закарпаття та його унікальність в цілому були спричинені гео-

графічною близькістю цього мальовничого краю до європейських мистецьких центрів і перебуванням його у складі інших держав [4].

Вагому роль у становленні мистецької візії А. Ковача відіграла взаємодія з львівським художнім середовищем. Сходінками до професійного зросту стали студії у ЛДІДПМ, а знайомство з мистецьким доробком яскравих живописців Львова, таких як К. Звіринський, В. Патик, Р. Сельський, об'єднуючим елементом доповнило творче дозрівання художника.

Рецепції світоглядних концепцій європейського мистецтва в поєднанні з національними елементами, новітні художньо-естетичні парадигми – усе це поступово формувало творчу натуру митця і впливало на становлення його живописного стилю.

Малярству, як і кожному виду мистецтва, притаманна своя мова, система образів, свій матеріал, а вміння це використовувати свідчить про професіоналізм, який вимагає великих зусиль. Навчаючись володіти різними прийомами та техніками, митець інтерпретує, переосмислює і транспонує досвід попередніх поколінь у свою індивідуальну творчу манеру. Кольорова емоційність палітри та сутність світосприйняття А. Ковача невинно збагачується й міцніє і, згодом, художник уже вільно оперує широким арсеналом засобів виразності. Живописні полотна яскраво демонструють неповторність та своєрідність образно-пластичного мислення автора, стають органічним віддзеркаленням рис його особистої вдачі. Художник створює своє екзистенційне поле, де мистецтво виступає як рефлексія на естетичні канони світу.

Науковці, теоретизуючи про цінність художніх творів у категоріях «душа картини – душа митця», звертають увагу на емоційний заряд твору і ті почуття, які виникають у глядача при огляді мистецького експонату. Усі критерії працюють на досягнення головного результату – емоційне збудження. Хороший художник проникає в душу і змушує глядача думати, великий художник піднімає духовність сучасників на нову висоту, геніальний художник формує естетику поколінь [11: 326].

Аналізуючи творчість Ковача, переконуємося, що вона хвилює, провокує, примушує мислити і змінюватись. Сам автор стверджує, що сенс Життя – у Мистецтві. Малярство він трактує не окремо, ізольовано, а як особливий світ, що безпосередньо взаємодіє зі всіма іншими проявами життя.

Дослідження провідних тенденцій творчості художника засвідчує його постійний ріст та активні пошуки нових художніх і технічних засобів для втілення концептуальних замислів. Така риса вирізняє митця з-поміж інших, адже багато авторів, знайшовши вдалий художній хід, зупиняються на певному етапі розвитку, створюючи твори нецікаві та однотипні. Натура А. Ковача, навпаки, є абсолютною протилежністю розміреного і протореного шляху. За кожною сходінкою його успіху стоять роки кропіткої праці, сумнівів, втоми, емоційних переживань, які роблять його щораз сильнішим.

Кореляція вибухової сили темпераменту, таланту й працездатності художника породжує що-

раз нові ідеї, задуми та мистецькі реалізації. Обізнаність із тенденціями сучасного мистецтва, добре знання історії мистецтва, звернення до національних традицій дозволяє митцю сміливо інтерпретувати та вибирати оптимальні засоби і способи вислову, а відтак, відчувати себе вільно у живописному просторі.

Властива Ковачу пасіонарність характеру спрямована на активну творчу діяльність у всіляких тематично-жанрових різновидах, амплітуда яких надзвичайно широка. Багата творча уява не обмежує його рамками одного спрямування: у творчому доробку є ліричні природні ландшафти, урбаністичні пейзажі, сакральні сюжети, портрети, натюрморти, абстрактно-асоціативні композиції.

Художник працює швидко, вправно, експресивно, закінчуючи часом композицію за один плернерний сеанс. Проте швидкість виконання – це лише зовнішній атрибут творчості А. Ковача. Вибору сюжету завжди передують ідея, згодом ретельний пошук та відбір матеріалу, проникнення ним, а вже потім автор одним подихом виплескує враження та відчуття на полотно, візуалізує трансформацію художнього образу.

Так, практично народжується кожен малярський твір Ковача: від творчого імпульсу підсвідомості до завершеного цілісного витвору мистецтва. І в кожному випадку композиції несуть відбиток, енергетичний заряд художника-інтелектуала, його душевного стану з нюансами переживань.

Багатий спектр людських почуттів та емоційних станів концентрують у собі портрети, написані А. Ковачом. Створення портрета є нелегким завданням для кожного художника, адже вимагає вирішення цілого комплексу формальних проблем: від чіткого «схоплення» подібності до творчого переосмислення і своєрідної, оригінальної передачі характеру, внутрішньої натури людини. Необхідною умовою мистецької цінності зображення є створення цілісного образу, що поєднує об'єктивне й суб'єктивне, логічне та чуттєво-емоційне, абстрактне й конкретне.

А. Ковач відмінно справляється із завданнями жанру, а портрет може служити візитівкою усієї його творчості. Картини «Сніданок» (2006), «Подруги» (2010), «Портрет бабки Терезки» (1996), «Дівчина в угорському костюмі» (1999), «Мисливець» (1999), «Молода гуцулка» (2006) вишукано колоритні, композиційно злагоджені, вдало передають портрет людської душі та містять енергетичний позитив.

Австрійський письменник Карл Краус зауважив, що справжній портрет – це той, по якому можна дізнатися, якого художника він зображує. Така тенденція відчутна в портретах пензля Ковача, що говорять про світогляд художника, як він ставиться до моделі та як розкриває своє авторське «я». За ствердженням самого митця, портрет є справжньою його пасією, а внутрішній духовний світ людини, її психологічний стан і характер він розкриває через асоціативне сприйняття.

Експериментуючи з різними живописними прийомами, А. Ковач прагне до національної своєрід-

ності українського мистецтва. У трактуванні багатьох портретів відчутна глибока етнографічна основа, що виявляється в зображенні характерного вбрання, декоративних елементів, навколишнього середовища.

Так, символіко-метафорична інтонація притаманна портрету «Дівчина з букетом» (2004), у якому можна побачити збірний образ закарпатської Мадонни, одягненої в національний костюм. Загальний теплий колорит картини гармонійно доповнюють чорні та білі кольори в одязі, вносячи певну напругу. У цьому портреті відчутний тісний зв'язок художника з традиціями, трансформованими на сучасний професійний рівень.

Багатозначність, духовність, а навіть певна сакральність – ці риси можна визнати за ключові в інтерпретації образів у полотнах «Лемківська мадонна» (1994), «Портрет єпископа І. Маргітича» (2002), «Верховина» (2007), «Іванка» (2012), виконаних у різний період творчості.

Велику увагу митець приділяє створенню графічних рисунків з натури, домінантою пластичної мови в яких є лінія. Начерки часто є попередніми ескізами до задуманих картин, проте також існують як цілком самостійні довершені графічні роботи («Ольга» (1999), «Ужгород» (1999) та інші).

Окремим поетичним об'єктом уваги Ковача є жіночі образи у жанрі «Ню», надзвичайно настроєві, адже емоції є необхідною складовою його композицій. Фарбами, замішаними на емоціях, митець моделює пластику руху жіночого тіла, акцентуючи увагу на ролі кольорних рефлексів, композиційній та лінійній виразності. Так, у картині «Балерина» (2013) напівголена натура естетично граціозна, інтригуюче еротична, сповнена енергії жіночого єства.

Таланту художника підкорені розмаїті художні засоби: лінія набуває легкості, грайливості, у гармонії з кольором вона посилює його емоційний вплив або ж підкреслює інтенсивність, колір є свіжим, дзвінким і темпераментним.

Як показує проведений аналіз мистецької практики А. Ковача, саме у майстерному володінні кольором криється сила його таланту. У темпераментних кольорових палітрах, від одного полотна до другого, автор безкінечно перебуває в пошуку мистецької істини. Можливо, саме праця тримає митця у постійному творчому тонусі.

«Натхнення, коли приходиться до мене, застає мене за роботою», – зауважив колись Пікассо. Працездатність є прикметною рисою Ковача. Незважаючи на зовнішні фактори чи перепади настрою, автор безперестанку малює, досягаючи щораз більшої майстерності. Таємниця свіжості і яскравості кольорової гами полягає в тому, що художник дотримується одного важливого принципу: завжди малює живопис при денному освітленні, бо саме тоді колір має свою найправдивішу чисту барву і відкриває свою душу [5].

А. Ковач повною мірою розкрив себе як живописець, у тому числі реалізувавши свою творчу візію у царині сакрального розпису. У його доробку – участь у реставраційних роботах настінного роз-

пису Кафедрального католицького собору у Львові (1983), храмові розписи церкви Покрови Пресвятої Богородиці в с. Приборжавське Виноградівського району (2003), розписи церкви с. Білок Іршавського району (2002–2003).

Потужний вплив на митця мали сакральні розписи Й. Бокшая, А. Ерделі, які навчали своїх учнів шанобливому ставленню до мистецтва і стали для нього кумирами [9:4]. Колеги відзначають, що А. Ковач навіть «по-ерделівськи розмішує фарби».

У пошуку виразності художніх образів автор ретельно вивчає візантійське мистецтво, творчі засади бойчукістів, які зверталися не лише до релігійного живопису, а й вивчали зразки народного мистецтва з його своєрідним «примітивним» трактуванням образів. «Це є наші неоціненні скарби, у котрих є вже увесь синтез малярства національного, синтетично-українського! Треба тільки мати свідомість і вміти з цього матеріалу користатися...» – писав М. Бойчук [12:25].

З часом у А. Ковача склалася своя власна парадигма сакрального мистецтва, де надзвичайно важливим є «духовні» критерії якості художнього твору та його асоціативно-символічна «божественна» наповненість. Глибина мистецької думки вирізняє художника, який переконаний: «він, Творець, ніколи не забуває, що ми з надією дивимось на небо в очікуванні його благословення» [3: 62].

У живописних композиціях «Апостоли» (1994), «Ангел України» (1994), «Благовіщення» (1992), «З'явлення Іоана» (2004) автор надає перевагу вільній інтерпретації іконописних сюжетів, релігійні образи вводить у сучасний контекст, вкладаючи туди місткі філософські поняття, досліджуючи та розкриваючи квінтесенцію буття.

Так, творення особливої реальності зі суб'єктивним ставленням до розкриття теми відчутне у картині «Благовіщення» (1992), де зображено сцену повідомлення «благої вісті» Діві Марії. Твір вирізняється образно-асоціативною глибиною композиції, цілісністю вишуканого колориту, побудованого на гармонійному співставленні вохристих, брунато-фіолетових, білих кольорів, з незначними вкрапленнями голубого та смарагдового відтінків.

Умовно-асоціативним наповненням вирізняється твір «На святий вечір» (1998): на темному тлі зображено дві яскраві зелено-голубі жіночі постаті, що тримають у руках святкові дари. Декоративними засобами малярства художнику вдається створити власну символічну варіацію сюжету Свят-вечора. У творі відчутний міцний вплив імпресіоністичної поетики: вдало використано мерехтливу фактурність живопису, а також дрібні елементи орнаменту та мінливі ефекти світла. Побудова кольорової гами на контрасті зелено-голубих відтінків та жовто-оранжевих і червоних акцентів додають композиції яскравого емоційного звучання.

Характерними для творчості А. Ковача є постійні роздуми і спостереження, які митець часом записує. Аналіз цитат значно збагачує розуміння внутрішнього світу автора, його творчості, підсилює зміст картин.

«Повертаєшся в роки і знаходиш у їх глибині почуття, що ведуть тебе серед уламків життя до вічних тем і сюжетів, до любові...» – роздумує автор, апелюючи до таких екзистенційних категорій як «мистецтво», «вічність», «душа», «почуття», «любов»... [3:48].

Розглядаючи творчість автора в різних часових зрізах, бачимо, що до числа найбільш успішних належать твори, виконані в період 1998–2008 рр. Цей час позначений інтенсивними пошуками та генеруванням нових ідей, концепцій і потужного їх втілення. Полотно митця під вдалою імпровізаційною легкістю ховають напружену роботу думки та наполегливу практику.

Особне місце у мистецькому досвіді зазначеного періоду займає пейзаж та натюрморт.

Так, багатством композиційно-пластичних і художньо-виразальних рішень вирізняються малярські твори Ковача на тему природи рідного закарпатського краю, що завжди була улюбленою в його творчості. Художник не просто створює пейзаж засобами живопису, а живе ним, сприймає навколишнє через структуру власної особистості. Створюючи тривимірний світ на площині полотна, він чудово вирішує проблеми побудови простору та відображення об'ємно-пластичних якостей зображуваних явищ.

Чуттєве пізнання світу стає важливою складовою пейзажних композицій. «Полотно, папір, бронза, камінь, жива плоть щодня женуть уяву в дорогу за образом. Я закоханий у вічний процес взаємопроникнення людини і природи, коли думка веде за обрій пізнання», – каже автор [3:36].

Високопрофесійний погляд художника чітко відчуває краєвид, що поступово втілюється на полотні. А. Ковач працює впевнено, а його кольорова палітра вібрує і мерехтить магічними відтінками барв.

Сюжетно-тематичне варіювання картин Ковача визначають джерела його інспірацій. Особливе натхнення митець черпає в неповторних мальовничих краєвидах сонячного Закарпаття (наприклад, «Весняний мотив» (2008), «Біла річка Уж» (2007), «Зима в Карпатах» (2016), «Шаянська осінь» (2015)). Природа під пензлем художника розквітає такою, якою він її емоційно сприймає і духовно осмислює.

Характерною особливістю є те, що митця надзвичайно вабить мистецький і швидкоплинний стан природи, яку він так любить малювати під час пленеру. Це свідчить про глибоку естетичну тонкість натури автора, ліризм і вміння віртуозно передати вхоплену мить.

Наприклад, у картині «Осінь у Туричках» (2006) митець вдало відчув настрій оксамитової осені: композиція створена у насичених теракотово-сонячних барвах зі свіжо-голубими відблисками води, що доречно рефлексують у загальному кольоровому строї твору.

Трапляється, що абстрагуючись від конкретних місць, художник фантазує, будує образи на основі вільної інтерпретації природних мотивів. Головним у таких кольорових сугестіях стає емоційне, настроєве начало (наприклад, «Віконце» (1995), «Тиша осінь» (2006), «Ужгородська сакура» (2011)).

Захоплення мальовничими мотивами Закарпаття відображено у творах «Осінь набережна» (1999), «Куточок міста Ужгорода» (2004), «Біля замку весною» (2006), «Ужгород» (2012) тощо. Митець уміє побачити архітектуру з несподіваного ракурсу, акцентувати увагу на тих закутках міста, які часто залишаються непоміченими звичайними людьми.

Найбільше художник полюбить зображувати вулички, величаві храми та архітектурні пам'ятки рідного Ужгорода та околиць, захоплюється краєвидами українських та словацьких Карпат з дерев'яною церковною архітектурою. До таких належать твори «Недільний ранок» (2006), «Біля церкви» (2007), «Перший сніг» (2007), «Мукачівський монастир» (2008), «Дерев'яна церква в Карпатах» (2008) та багато інших.

Навіть в урбаністичних пейзажах митця цікавить не детальне зображення архітектури, а загальний емоційний стрій картини. Він веде пошуки в різних напрямках, індивідуально підходячи як до трактування кожної теми, так і до її композиційного чи кольорового вирішення.

Особливим ліризмом проникнутий твір «Дерев'яна церква у с. Гунковці» (1998), на якому зображено старий дерев'яний храм. Загального поетично-мелодійного настрою досягнуто за допомогою своєрідної «розмитості» техніки виконання, що створює враження туману і надає композиції легкості. Намагаючись досягти образно-емоційного звучання, художник використовує обмежену кольорову гаму: темний коричнево-зелений силует церкви та дерев м'яко прочитується у просторі із легкого серпанку сірих, голубих та вохристих відтінків.

Окрім пейзажного жанру, значне місце в доробку А. Ковача займають декоративні натюрморти, домінантою в яких є зображення квітів. Квіти – це особлива тема для художника: талант передати засобами малярства тендітну красу, коротку мить цвітіння, а навіть ефемерність запаху, мабуть, генетично закладено в його творчій натурі. «Натюрморт із паскою» (2008), «Іриси» (2000), «Чорнобривці» (2011), «Півонії» (2015), «Сакура» (2016) – це лише незначний перелік творів, що вібрують багатством кольорових барв.

У постановочних натюрмортах автор полюбить використовувати велику кількість предметів і букетів, що не завжди позитивно впливає на сприйняття твору, адже значна кількість деталей розпорошує увагу. Ця риса, до певної міри, пов'язана з яскравим темпераментом митця, який постійно прагне нових емоційних вражень від малярства та намагається вкласти у свої твори якомога більше інформації.

Не зважаючи на певну перенасиченість композицій, яка загалом не псує їх естетичної вартості, натюрморти завжди захоплюють майстерністю виконання, інтенсивною експресією, довершеністю колористичної гами. Жанрова варіативність автора є невичерпною – «Натюрморт із бокалом вина» (2002), «Пастораль літа» (2008), «Натюрморт з ананасом» (2007), «Натюрморт з маками» (2008), «Бузок» (2016) та багато інших. Одна тема відкри-

ває шлях наступній, і в кожній з них відчувається вміла рука та емоційна душа майстра.

Аналізуючи авторську живописну практику А. Ковача, переконуємось, що в останнє десятиліття, добираючи адекватну художньо-образну мову до тієї чи іншої тематики, митець все частіше застосовує органічний симбіоз абстрактного та реалістичного способу вираження («Натюрморт з чорною вазою» (2006), «Соняхи на червоному» (2013)). Працюючи головним чином у техніці олійного живопису, він часто експериментує і з іншими матеріалами, маючи акрилом, олійною пастеллю, аквареллю; використовує комбіновані техніки виконання.

Мистецькі шукання художника сприяють концептуальним змінам у художньому мисленні, еволюції образно-пластичної системи живопису. З роками та широким діапазоном малярського досвіду риси авторського стилю А. Ковача отримують нову стрижневу парадигму – підсилюється прагнення до посилення декоративності форми, узагальнення образу, надання йому формально-асоціативних прикмет. Починається якісно новий етап творчого піднесення і виникає нова концепція його творчості.

Особливою цариною у різноманітному спектрі живопису А. Ковача займають абстрактні композиції, що стає характерною ознакою творчості на сучасному етапі. Простежуючи формально-образне мислення художника, розуміємо, що твори демонструють концептуально новаторські позиції митця, його нове спрямування і підходи у пошуку композицій, де переплітаються образи реального і уявного внутрішнього світу. Ковач шукає властиву комбінацію вартостей, яка б синтезувала національні традиції та критерії сучасності у контексті модерних тенденцій європейського мистецького процесу.

Візуальне відтворення внутрішнього відчуття і думок є характерною рисою А. Ковача. При цьому відіграють роль не тільки безпосередні враження, але й спогади, асоціації, навіть мрії. Художник стверджує, що символічно-асоціативний ряд від предметів може бути спровокований будь-яким перцептивним чинником – запахом кави, музикою чи подихом вітру; все це є основою для трансформації крізь призму авторського сприйняття. Міграція формальних відчуттів отримує згодом ідейно-сміслову навантаженість. Автор переносить на живописну площину звукові та зорові емоції, використовує різні символи та знаки, анаморфозу форм для підкреслення образів, що виникають із внутрішніх станів та переживань.

При вибудовуванні концепції твору художник бере загальну ідею і розкладає її в уяві, розрізає, ніби фотографію, на частини. Таким чином, розділена, вона перестає бути конкретним змістом, а стає асоціативним явищем. Відбувається своєрідна розкладка думки на фрагменти-матриці, з яких потім складається єдине гармонійне ціле.

Філософсько-мислительний досвід автора відчутний у творі «Великодній настрій», головним месиджем якого є передача відчуття глибокого змісту Воскресіння Христа. Композиція складається із сим-

волічного зображення різнокольорових писанок – головного атрибуту Великоднього свячення та знаковим зображенням чаші терпіння Христового. «Отче мій, нехай обмине ця чаша мене» – промовляє Христос...

Символічним є також кольорове вирішення твору, де переважають божественні голубі та білі барви з додатком кольорових акцентів.

Вирішуючи проблеми змісту й композиції, все частіше основний акцент митець ставить на колористичній побудові твору, його звучанні і фактурі. Подекуди колір звільняється з-під влади малюнка, домінує, стає головним компонентом, нав'язує свої умови, визначає концепт художнього твору.

А. Ковач може дозволити собі будь-який творчий експеримент, і при цьому залишається собою, власне тому його роботи, незалежно від тематики чи періоду створення, впізнають одразу.

Картини «На річці Стікс» (2014), «Блакитне з брунатим» (2014), «Святковий стіл» (2012), «Осінь» (2010), «Дитинство» (2010) та інші, датовані 2010–2016 рр., фіксують тенденцію посилення абстрактно-формального мислення художника.

Ностальгічними нотами та символами-знаками автор насичує, зокрема, твір «Дитинство» (2010), навіяний давніми щемливими спогадами про дитячі роки. Композиція поділена на три частини: небо, гори, вода – все тут має свій магічний зміст. У центрі зображено хлопчика на коні з розпростертими руками, що сповнений райдужних надій на майбутнє і ніби хоче обійняти весь світ. Композицію доповнюють символи птаха й сонця вгорі та риби в нижній площині твору. Загальне гармонійне колірне вирішення базується на поєднанні контрастів теплих і холодних відтінків.

Творча активність А. Ковача демонструє, що він є не лише учасником мистецького процесу в Закарпатті та Україні загалом, але власним творчим досвідом активно впливає і формує його. Художник регулярно експонує свої твори на престижних українських та міжнародних виставках, мистецьких пленерах, де його творчість завжди є бажаною, та й сам художник, з його товариським характером, є цікавим співрозмовником. Велика кількість індивідуальних і групових показів у галереях України та Європи, численні дипломи та нагороди позиціонують А. Ковача як одного з найпродуктивніших та успішних українських митців. Картини у каталогах є нагодою ретроспективного аналізу мистецьких шукань художника.

Важливим аргументом підтвердження професійності є присвоєння А. Ковачу звання заслуженого художника України та зростання вартості його картин. Поціновувачі мистецтва охоче купують твори Ковача не лише в Закарпатті, а далеко за його межами, адже якісне професійне мистецтво – вічне.

Варто зазначити, що поряд із творчістю, художник активно займається педагогічною та науковою роботою, формуючи свідомість і стійку мотивацію молоді до саморозвитку. Його загострений малярський естетизм і власне розуміння завдань мистецтва мають неабиякий вплив на підрастаюче

покоління митців. Сам А. Ковач з повагою відгукується про своїх учнів, яких у нього чимало.

Результатом науково-дослідницької діяльності А. Ковача є, впорядкований ним, альбом «Адальберт Ерделі», над яким автор працював більше п'яти років [1; 6].

Висновки. У творчому активі художника ще багато невітлених ідей, безліч нереалізованих задумів, а його повсякденне життя рефлексує мистецтвом.

Визначити справжню масштабність мистецької величини автора та дати загальну оцінку естетичної якості його творів можна лише з перспективи часу. Проте, проведене дослідження на сучасному етапі доводить, що творчість Антона Ковача відіграє важливу роль у розвитку та продовженні традицій живописної школи Закарпаття. Творчий доробок митця, з виробленими живописними критеріями та власною естетично-мистецькою парадигмою, без сумніву, є визначним у просторі вітчизняного образотворчого мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. *Адальберт Ерделі: Альбом* / Авт.-упоряд. А. Ковач. Ужгород: вид-во Олександри Гаркуші, 2007. – 380 с.: іл.
2. *Адальберт Ерделі*. Імен. Літ. твори, щоденники, думки / Адальберт Ерделі; [під. заг. ред. І. Небесника; укл. лали: І. Небесник, М. Сирохман; пер. з угор. П. Балла]. – Ужгород: вид-во Олександри Гаркуші, 2012. – 436 с.: іл.
3. *Антон Ковач*. Живопис. Між ілюзією і реальністю: альбом / перед.: О. Приходько. – Ужгород: вид-во Олександри Гаркуші, 2008. – 108 с.
4. *Лупак Т.* Прояви екзистенціалізму у творчості художників закарпатської образотворчої школи 1960 – 1980-х рр. / Т. Лупак // *Грані*. – № 11 (115). – 2014. – С. 44.
5. *Мейсарош М.* Коли вже запригся, то й тягни / *М. Мейсарош* // *Старий замок*. – № 30 (891). – 2008. – С. 24.
6. *Мельник Л.* Адальберт Ерделі: Альбом / Авт.-упоряд. А. Ковач. / *Л. Мельник* // *Вісник Львівського університету*. Сер.: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – 2008. – Вип. 3. – С. 330-333.
7. *Небесник І.* Взаємозв'язки національних художніх шкіл на Закарпатті протягом кінця XIX – перш. пол. XX ст. / *І. Небесник, Н. Голомідова* // *Вісник Львівської нац. академії мистецтв*. Спецвипуск. – Ужгород, 2009. – С. 78-88.
8. *Небесник І.* (молодший). Графічне мистецтво Закарпаття другої половини XX століття: етапи розвитку, стилістичні особливості / Автореф. дис. ... канд. Мистецтвознавства / Небесник Іван; ЛНАМ. – Львів, 2015. – 20 с.
9. *Овсійчук В.* Із сонцем у серці / *В. Овсійчук* // *Каталог*. Антон Ковач. – Ужгород: в-во Олександри Гаркуші, 2013. – С.4.
10. *Приймич М.* Простір живопису А. Ерделі / *М. Приймич* // *Образотворче мистецтво*. – 2007. – № 1. – С. 7-16
11. *Сергеева Л.* [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%9B\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%9B$) Цена художественной ценности / *Л. Сергеева* // *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. – 2009. – Вип. 6. – С. 318-330.
12. *Юр М.* Ритм як стилетворний чинник у побудові простору живописних творів М. Бойчука та бойчукістів / *М. Юр* // *Мистецтвознавство України*. – № 10. – 2009. – С. 21-28.

Стаття надійшла до редколегії 22 червня 2016 р.